

No són invisibles, es poden veure perfectament.
Darrere l'esplèndida ciutat de Barcelona, les trobem
als hotels i als restaurants, netejant, cuinant i atenent.
Als parcs, cuidant infants i passejant gent gran;
en oficines, hospitals, escoles; escombrant carrers,
repartint correus... No són invisibles, es poden
veure perfectament, també quan lluiten.

LAS KELLYS

Lluites de dones a la Barcelona precària

María Ruido, Precarias a la Deriva,
Pedro Ortuño i Estíbaliz Sádaba

18.05 – 07.10.2018

Exposició en línia

[LA VIRREINA]
CENTRE
DE LA IMATGE

Ajuntament de
Barcelona

Després de la visualització de l'arxiu d'HAMACA, hem seleccionat algunes obres que conviden a entendre la relació entre l'increment de la feminització del treball i la precarietat laboral, que té l'origen en el model laboral del capitalisme espanyol configurat en les dècades dels vuitanta i dels noranta.

La transformació profunda del treball després de les noves formes d'explotació capitalista no només ha repercutit en la vida quotidiana i en la composició social de la classe treballadora, en concret de les dones, sinó també en tot un entramat de relacions socials, polítiques i culturals, i ha generat contrastos propers i permanents en les grans urbs europees.

Un model d'això és Barcelona, que, com Madrid, Múrcia o qualsevol altra ciutat turística de l'Estat espanyol, sembla que estigui dividida en dues meitats. Una, la cosmopolita i resplendent, és la que ofereix cultura, lleure, barris pintorescos per visitar, museus, teatres, música, mar i muntanya. L'altra és la de les dones de la classe treballadora que fan que funcioni tot aquest entramat turístic. Elles són les que reben les remuneracions més baixes per les seves feines, considerades ocupacions de «categories elementals». Barcelona no està dividida en dues meitats. És una ciutat europea més, regida per les lleis del capitalisme, de les grans empreses turístiques, constructores i hoteleres, i necessita aquest exèrcit de dones, invisibles als ulls del turista, massa ocupat fent fotos de les obres de Gaudí o de la Boqueria.

*Ni igualtat davant la llei ni igualtat davant la vida
per a les dones precàries*

D'acord amb el Pla estratègic d'igualtat d'oportunitats (PEIO), hi ha un «compromís del Govern del Regne d'Espanya amb la igualtat efectiva de dones i homes» pel qual «el dret a la igualtat de tracte i a la no discriminació i el principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes es consagren a la nostra Constitució, en els articles 14 i 9.2, essencials per construir una societat justa, desenvolupada socialment i econòmicament, cohesionada i lliure, i que concreten la consideració de la igualtat com un valor superior del nostre ordenament jurídic». No obstant això, les estadístiques mostren que aquesta «igualtat» davant la llei no significa igualtat davant la vida per a la majoria de dones, les treballadores, pobres, joves, tant natives com immigrants.

Precarietat en femení. És difícil sortir al carrer o fer vaga, col·lectivitzar el sentiment d'explotació i d'opressió davant tanta fragmentació i divisió de la classe treballadora. És difícil sentir-se part d'un tot, quan ni tan sols es pot conèixer la cambrera d'hotel que neteja l'habitació del costat, perquè només té 15 minuts per deixar-la impol·luta i ja no té temps per menjar si el que pretén és el que hauria de ser normal, ser un «dret»: sortir a l'hora establerta, perquè les «extres» no les paguen.

El cos fa mal de tant netejar com en una cadena de muntatge on les màquines són les mans i l'esquena. Però no es té el «dret» que aquests mals del cos es reconeguin com a malalties laborals, perquè qui sap si no venen d'algun mal estrany». Per tant, no hi ha més opció que viure dopada amb vint píndoles al dia. I, així, no hi ha ni drets bàsics ni cap article de la Constitució d'igualtat davant la llei que expliqui per què no hi ha igualtat davant la vida.

De la llar a la feina? La lluita contra la precarietat també és una lluita per no haver de «tornar a la llar». La feminització del treball és, entre altres qüestions, el resultat de dècades de lluita de les dones per pertànyer al mercat laboral. Sortir de la llar per anar a la feina implicava qüestionar el model dominant de dona del final del segle XIX i començament del XX, conegut com a «àngel de la llar» o «la perfecta casada». Actualment, el paper de la domesticitat continua impregnant els porus de la feminització del treball precari, sota altres formes.

Explícitament o no, les dones treballadores precàries, immigrants, joves, desafien el model laboral del capitalisme espanyol configurat en els anys noranta. És allò que Las Kellys, les cambreres d'hotel autoorganitzades, anomenen o pateixen com a «externalitzacions» i que ha anat baixant les condicions laborals i precaritzant el treball i la vida de milions de persones.

Precarietat en femení. No és individual, és col·lectiva. Amb la nova estructuració del mercat laboral capitalista, van aparèixer les teories «post» segons les quals les formes velles i tradicionals de lluita havien mort, igual que les ideologies (menys les del capitalisme). Només quedava la lluita individual i cultural com a opció, deien.

Però el capitalisme torna cap a allò «vell i tradicional» sota altres formes d'explotació i més explotació, sostracció de plusvàlua, opressió patriarcal. Les dones de la classe treballadora han demostrat que es pot trencar amb la fragmentació i l'individualisme, que es poden organitzar per emprendre lluites col·lectives, al costat de tota la classe treballadora, al costat d'altres col·lectius socials. Han de fer vagues, caixes de resistència, comissions de suport, tornar a allò «vell i tradicional», perquè han de lluitar com ho van fer les seves besàvies, per «igual treball, igual salari» i fins i tot perquè les deixin treballar.

Aquesta exposició vol reflectir aquestes experiències. Perquè el camp de batalla de la lluita de gènere és un terreny de la lluita de classes per recuperar i conquerir, des d'aquí, tant els drets perduts com encara per guanyar de totes les dones.

Curadors:
Las Kellys Barcelona
Pan y Rosas
HAMACA

Obres seleccionades:
Ficciones Anfibias, María Ruido
Tiempo Real, María Ruido
Precarias a la Deriva: a la Deriva por los Circuitos de la Precariedad,
Precarias a la Deriva
Blanca sobre Negra, Pedro Ortuño
Necesidad, Pedro Ortuño
El Concurso de la Gran Felicidad (esto pasa mucho), Estíbaliz Sádaba

La Virreina Centre de la Imatge
Palau de la Virreina
La Rambla, 99. 08002 Barcelona

Horari: de dimarts a diumenge
i festius, de 12 a 20 h
Entrada gratuïta

barcelona.cat/lavirreina
twitter.com/lavirreinaci
facebook.com/lavirreinaci